

El Soler

Navàs

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector est del terme municipal. Parròquia de Sant Cugat del Racó.
Emplaçament: Carretera o pista forestal de Navàs al Mual i Sant Cugat del Racó.
Uns 400 m passat St. Cugat, pista a la dreta (nord-est) 1 Km aprox.
Alçada: 500

Coordenades:

Latitud: 41.90413
Longitud: 1.81995
UTM Est (X): 402124
UTM Nord (Y): 4639805

Classificació

Número de fitxa 08141 - 383
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Historicista Popular
Segle XVI-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 103. Nivell 2. Conservació. Nivell 4. Ambiental / Nivell 6. AEA Pla Especial Urbanístic del Catàleg de Masies i Cases rurals en Sòl no urbanitzable de Navàs, aprovat el 2012, amb el núm. 69, 70.
Data aprovació: dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari IPA 16886
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial - productiu

Titularitat	Privada
Titular:	08140A005000510000II
Fitxes associades:	
<u>La Sala</u>	
<u>Casolius</u>	
<u>Capella de Sant Pere del Soler</u>	
<u>Creu del Soler</u>	
<u>Masoveria del Soler</u>	
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dt., 20/07/2021 - 12:01

Descripció

Masia de grans dimensions, molt probablement d'origen medieval, que està situada en una esplanada al nord de Sant Cugat del Racó. El conjunt consta d'una part residencial formada per dos cossos adossats de planta rectangular (un de més gran, que és l'antic, i un de més modern, aixecat al segle XIX), més la capella (adossada al nord-est), una àmplia zona de coberts al sud de la casa i una pallissa amb la seva era enrajolada. Aquesta està situada uns metres a llevant i ha estat reconvertida en habitatge, avui conegut com la Caseta del Soler.

El cos més antic de la casa es va construir en diverses fases però al segle XVIII va quedar més o menys regularitzat, de manera que avui té un aspecte força homogeni. Això es devia fer entorn de 1757, tal com indica la llinda d'un portal que ha quedat integrat a l'interior. La façana més visible d'aquest cos és la de ponent, que està distribuïda en quatre eixos d'obertures força regulars, amb finestres emmarcades amb pedra carejada. Probablement al segle XIX aquest cos s'allargà cap al sud amb una galeria de quatre arcs de maó acabada amb terrassa superior i es va fer recreïxer la construcció amb una nova planta. Per la part posterior (al nord) hi ha adossat un altre cobert on es conserven diverses tines.

Al segle XIX (probablement entorn de 1881, segons una inscripció) es va construir el cos adossat a llevant, més curt i actualment el més visible i accessible, a mode de façana principal. La part que dona singularitat al conjunt és la doble galeria encarada al sud, feta amb dos més tres arcs de mig punt sobre pilars de pedra. Però l'entrada a la casa es fa per la façana de llevant, que s'ordena en base a un eix principal situat a l'esquerra, on hi trobem el portal, de llinda plana, i un balcó al seu damunt. La balconada és resolta amb llinda de fusta que incorpora l'escut de la família i el cognom. Al seu interior la casa ha conservat força bé la tipologia clàssica, on destaca la sala, amb estructura de fusta vista i les portes de les diferents estances emmarcades amb pedra carejada.

En el recinte destaca la presència de la capella, construïda a finals del segle XIX en estil neogòtic i dedicada a sant Pere. És d'una sola nau de planta rectangular, i té una petita sagristia adossada al sud. La façana principal, encarada vers llevant, consta d'un portal de llinda plana rematat per un arc ogival cec i, al seu damunt, té un òcul decorat amb una traceria gòtica i un campanar d'espadanya. Els paraments són fets amb un aparell de carreus força grossos i regulars. Les façanes laterals presenten sèries de finestres rematades amb arcs ogivals i decorades amb vitralls (quatre al nord i tres al sud). A l'interior la nau és coberta amb volta de creueria i als peus té un petit cor al qual s'hi accedeix per una escala de cargol.

Un altre element interessant és la cisterna amb una mena de glorieta superior que està adossada a la façana de ponent. És notable aquest petit cos porxat que aixopluga el brocal del pou, amb una coberta de cúpula rematada per quatre pinacles amb boles als cantons i una creu al vèrtex. També és remarcable un safareig fet amb grans lloses de pedra que està situat a ponent. Antigament era cobert.

Al sud de la casa l'àmplia zona de coberts s'assenta sobre la roca natural, en un terreny terrassat. Els coberts són de diferents èpoques, però hi destaca el que està adossat a la part superior, a l'est, amb un acroteri i un portal d'arcs rebaixats, i un femer semisoterrani cobert amb volta situat a la part sud. Recentment, al damunt s'hi ha habilitat un nou habitatge.

Observacions:

Inscripcions en llandes: 1746 (llinda interior), 1757 (portal interior a l'est), "Pascual Soler [M] 1826" (en un carreu recol·locat a la planta baixa), 1859 (en una teula), 1881, Ramon Soler (portal d'entrada a l'est), 1905, Pau Soler (porta de la capella).

Es conserven diverses teules amb inscripcions del segle XVII. La més antiga té gravat l'any 1640; d'altres tenen inscrites frases curioses.

Informació facilitada pels propietaris.

Història

Aquesta masia és molt probablement d'origen medieval, encara que el primer esment documental que en coneixem és del fogatge de 1553. Conserva l'arxiu particular amb documentació a partir del 1531. A aquest any es remunta l'arbre genealògic de la família Soler, segons consta en uns capítols matrimonials entre Joan Soler, de Sant Cugat, amb Elehonor Torrebruna, de Sallent. Des d'aquest moment, com a mínim, la família Soler ha estat al front del mas de manera ininterrompuda, i encara en són els propietaris en l'actualitat. Els successius hereus han estat Llorenç Soler (segle XVI), Jaume Valentí Soler, Jaume Soler i Francisco Soler (segle XVII); Emmanuel Soler, Bonaventura Soler i Pasqual Soler (segle XVIII); Pasqual Soler i Ramon Soler (segle XIX).

Al segle XVIII la casa es va ampliar i es va regularitzar el cos de ponent. Al segle XIX el Soler es devia beneficiar àmpliament del boom de la vinya, cosa que es reflecteix en nombroses obres d'ampliació: un nou cos residencial a llevant (fet possiblement entorn de 1881), el recreixement del cos antic amb una nova planta, diversos coberts i la construcció d'una capella de notable qualitat arquitectònica. En aquest moment el Soler tenia les masoveries de la Sala (segons notícies orals l'haurien adquirida després de les desamortitzacions fetes a l'Església), Casolius (que és probablement una construcció de 1831) i la casa coneguda com la Masoveria del Soler (que és una construcció del segle XIX o principis del XX, situada uns 150 m a l'est).

En el nomenclàtor de masies de la província de Barcelona dels anys 1861-1862, la casa ja era anomenada El Soler. Hi figura que es trobava situada a 4 km del nucli on hi havia l'ajuntament de Castelladral. Constava de dues cases, una habitada constantment i l'altra deshabitada; una tenia un pis i l'altre tres.

Bona part de les obres abans esmentades cal atribuir-les a Pau Soler, qui fou l'hereu a finals del segle XIX. Havia nascut el 1850 i s'havia casat el 1886 amb Marta Camprubí. És en aquesta època quan es construí la capella de la masia. Es donava el cas que la capella pròxima de Sant Pere de l'Alou es trobava en mal estat, i aleshores es va desmuntar per aprofitar-ne pedres en una construcció de la Sala, que ja hem dit que era una masoveria del Soler. Fou en aquest moment quan es construí la capella del Soler, a la qual se li va donar la mateixa advocació de Sant Pere i que, en certa manera, venia a substituir el culte de l'antiga. Segons Josep M. Badia, que ha estudiat documentació de l'arxiu de la parròquia de Sant Cugat del Racó, en data de 21 de març de 1862 el Bisbe de Vic exposava que "se halla instruido e ultimado en esta Curia eclesiástica el expediente sobre erección de capilla pública en el manso Soler, hoy dia propiedad de D. Pascual Soler, sito en la parroquia de Salou". I també que li consta que "se halla concluida la fábrica de la mencionada Capilla,

benedicida y dedicada en honor de S. Pedro” (Notes Inèdites: BADIA, 2015). Malgrat això, la data que consta a la inscripció del portal és l’any 1905. Tradicionalment, la família ha considerat que en aquesta data es féu el canvi del culte de l’antiga capella a la nova, on s’hi van traslladar les imatges antigues.

Durant la Guerra civil de 1936 es va cremar l’altar de l’església i se’n va extreure la campana per poder fondre-la. Segons es diu, abans que els revolucionaris arribessin a la masia la família va amagar les imatges modernes i va deixar-hi les antigues (procedents de l’antiga església de Sant Pere de l’Alou), considerant que tenien menys valor. De manera que les imatges antigues foren les que es van cremar i les modernes les que s’han conservat. No va ser fins l’any 1945 que es va reconstruir l’altar i es va fer el bateig de la nova campana, anomenada Maria. L’any 1960 el bisbe V.E. Tarancón va consagrar l’altar. Hi ha constància de visites pastorals per part de Mns. Josep Bascuñana (1970), Mns. Miquel Moncadas (1987) i Mns. Antoni Deig (1988).

Després de Pau Soler els hereus al llarg del segle XX han estat Josep Soler, Josep Soler i Joan Soler, que és l’actual propietari. La família continua al front de l’explotació agropecuària, i en els anys recents s’han fet algunes obres importants, com ara l’habilitació de la pallissa com a habitatge o la construcció d’un altre habitatge sobre els coberts del sector sud.

Bibliografia

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 103.EA

PIÑERO, J. (1994). Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs. Ajuntament de Navàs. Fitxa núm. RU. 61.

